

Stručni rad

UDK 930.85:929Drašković Č.

Adnan ČIRGIĆ (Cetinje)

Fakultet za crnogorski jezik i književnost

adnan.cirgic@fcjk.me

IN MEMORIAM*
ČEDOMIR DRAŠKOVIĆ
(1946–2023)

Montenegristica je ostala bez jednoga od svojih vrijednih predstavnika. 15. maja 2023. umro je Čedomir Drašković. Sahranjen je na Novome groblju na Cetinju, 16. maja 2023.

Čedomir Drašković rođen je na Čevu 1946. godine. Poslije svršene osnovne škole, seli se na Cetinje, đe će završiti gimnaziju, a nakon toga upisuje Istoriju jugoslovenskih književnosti i srpskohrvatski jezik u Sarajevu. Zaljubljenik u Sarajevo, Čedo je taj grad odabrao i za odbranu doktorske disertacije „Glas Crnogorca (1873–1922) – književnoistorijska studija s bibliografijom“, koju je Vijeće Filozofskoga fakulteta u Sarajevu prihvatilo za odbranu bez obaveze polaganja usmenoga dokorskog ispita. No odbranu te disertacije prekinula je velikosrpska agresija na Bosnu i Hercegovinu. A kad već nije bilo uslova za odbranu doktorata u Sarajevu, Čedo Drašković nije imao želje da ga brani pred onima koji su ga spriječili da je odbrani u Sarajevu.

Za života obavljao je važne društvene funkcije. Bio je predsjednik Udruženja bibliotekara Crne Gore, član Mitropolitskoga savjeta Crnogorske pravo-

* Govor na komemorativnoj šednici u organizaciji FCJK i Crnogorskoga PEN centra – Cetinje, 17. maja 2023.

slavne crkve, član Upravnoga odbora Matice crnogorske, član Senata a zatim akademik Dukljanske akademije nauka i umjetnosti, član Izdavačkoga savjeta Instituta za crnogorski jezik i književnost, član Upravnoga odbora Fakulteta za crnogorski jezik i književnost, član uredništva časopisa *Lingua Montenegrina*, dugogodišnji urednik časopisa *Bibliografski vjesnik* itd. Bio je jedan od osnivača Crnogorske pravoslavne crkve, Crnogorskoga PEN centra, Matice crnogorske, Instituta / Fakulteta za crnogorski jezik i književnost. Dobitnik je Trinaestonovembarske nagrade Prijestonice Cetinje.

Čedo Drašković pripadao je onome rijetkom soju crnogorskih kulturnih poslenika – nenametljivih pregalaca koji su cio vijek posvetili Crnoj Gori i njezinoj kulturnoj baštini, svjesni da im Crna Gora u kojoj žive neće dostojno zahvaliti za uloženi trud, kao što nije ni generacijama koje su stvarale prije njih. Baš zato spada u rijetke koji su težili afirmisati ne samo svoje savremenike i mlađe generacije no i generacije zaboravljenih stvaralaca i javnih djelatnika. Tako su npr. desetine njegovih tekstova posvećeni brojnim crnogorskim književnicima, kulturnim radnicima ili državniciima koje je tekuća kulturna politika zaboravljala pomenuti makar i povodom prigoda i jubileja.

Cetinje je bilo njegova životna ljubav, ljubav zbog koje je odbijao nekad i vrlo primamljive ponude koje su podrazumijevale odlazak iz crnogorske prijestonice. Kulturno rastakanje Cetinja emotivno je doživljavao i o tome govorio kroz brojne svoje eseje, prije svega kritikujući vašaarsku i festivalsku površnu kulturnu politiku koju je zvanična Crna Gora vodila osobito u postreferendumska doba. Cetinjskim stvaraocima i nekadašnjim cetinjskim institucijama posvetio je značajne studije, među kojima posebno treba istaći studiju o Cetinjskoj čitaonici i njezinu značaju za crnogorsku kulturu, studiju o Đevojačkome institutu i Bogoslovsko-učiteljskoj školi, ali i druge studije i eseje o malignome djelovanju Srpske pravoslavne crkve na crnogorsku kulturu, o pustošenju i zapuštanju Cetinja kao kulturnoga centra Crne Gore, o pogubnosti seljenja cetinjskih institucija poput Više pedagoške škole koja je seljenjem u Nikšić i kasnijim transformacijama postala jedan od centara za regrutaciju anticnogorskoga kadra, čemu i danas svjedočimo. S druge strane, protivio se osnivanju „pećinskoga svetišta“ (kako ga je sâm zvao) triju hrišćanskih relikvija za koje je planirano zdanje poviše Cetinjskoga manastira, koje bi time prestalo biti dominantna tačka Cetinja nad kojom dominira samo Njegoš na Lovćenu.

Inicirao je osnivanje Muzeja knjige na Cetinju, čime bi se valorizovala zapuštena rukopisna baština koja decenijama već pod vidom restauracije ili drugačije nestaje iz Crne Gore ili joj se ne posvećuje pažnja koja bi bila očekivana od zemlje koja ističe podatak da je imala prvu državnu štampariju na svijetu. Posebno se radovao osnivanju Centra Njegoš 2006. godine, za čijega je

direktora bio imenovan. Ta ustanova trebalo je da objedini i uveže rad Biljarde, Njegoševa mauzoleja na Lovćenu i kuće Petrovića na Njegušima. Međutim, taj projekat propao je i prije no je dobio šansu da se razvije jer je ondašnja kulturna elita potpomogla agresivnu medijsku kampanju protiv promjena okoštalog jalovog sistema koji nije znao što sa sopstvenim velikanima kulture. Nema sumnje da je takav odnos bio potpomognut i prizemnim pobudama dijela establišmenta koji je bio meta Draškovićevih polemičkih tekstova.

Najveći dio svojega radnog angažmana Čedo Drašković proveo je u Nacionalnoj biblioteci „Đurđe Crnojević“, ondašnjoj Centralnoj biblioteci, cijelih 35 godina – od pripravnika do direktora u tri mandata (1990–2004), a onda kao rukovodilac izdavačke djelatnosti, nakon čega prelazi u Maticu crnogorsku, odakle će uskoro (2010) poći u penziju. Za crnogorsku je kulturu od osobitoga značaja njegov doprinos izdavaštvu. Pored toga što je bio posvećen dugogodišnjemu projektu Crnogorske bibliografije, od ogromnoga je značaja njegov angažman na objavljivanju kapitalne knjige *Počeci štamparstva u Crnoj Gori (1492–1496)* Nemirovskoga, a neke značajne naslove poput *Studije iz crnogorske istorije umjetnosti* Rajka Vujičića, *Cetinje kao feniks* Pavla Mijovića, *Jezikoslovne studije* Vojislava P. Nikčevića, *Skrivana strana istorije* Šerba Rastodera i dr. on je potpisao kao urednik ili član redakcije.

Od odlaska u penziju pa do smrti najviše je bio vezan za Fakultet za crnogorski jezik i književnost. Njegov odlazak u penziju i poklapa se s osnivanjem Instituta za crnogorski jezik i književnost, čiji je bio jedan od inicijatora, a zatim član Izdavačkoga savjeta te član Upravnoga odbora FCJK od osnivanja FCJK do svoje smrti. Inicirao je i pomno pratio izradu opsežne petotomne *Bibliografije Njegoš*, vjerovatno jedinoga projekta koji se još pamti u mnoštvu onih reciklažnih koji su obilježili Njegoševu 200-godišnjicu rođenja. Povodom Čedove 65. godišnjice rođenja objavljen je u ICJK izbor njegovih tekstova pod imenom *Ogledi i studije o crnogorskoj kulturi* te *Bio-bibliografija Čedomira Draškovića*, što je brojala tada, prije 12 godina, oko 1.100 jedinica, od čega 800 njegovih autorskih priloga, a ostalih 300 bile su jedinice o njemu.

S Čedom Draškovićem upoznao me davno Vojislav P. Nikčević. Ja sam bio žutokljunac, student ili postdiplomac, a Čedo iskusni rukovodilac izdavačke djelatnosti Nacionalne biblioteke, čovjek srdačnoga osmijeha i iskrene sklonosti da pomogne početniku u ovome poslu. Kasnije smo se srijetali često, osobito kroz rad Upravnoga odbora Matice crnogorske. Bio je od velike pomoći i Aleksandru Radomanu i meni iskustvom dugogodišnjega kulturnog stvaraoca i dugogodišnjega rukovodioca kulturne institucije pri osnivanju Instituta za crnogorski jezik i književnost, čijim se uspjesima istinski radovao, osobito kad je Institut iz Podgorice transformisan u Fakultet na Cetinju. Kao član Upravnoga odbora Fakulteta bio je sruke cijelome kolektivu, naročito

mladima i tek afirmisanim stvaraocima. Radovao se proširenju kolektiva. Posvjedočiće to i Boban Batrićević i Milan Marković, a i cio kolektiv. Zebao je za sudbinu Fakulteta pred brutalnom diskriminacijom aktuelne vlasti i bio ponosan na našu zajedničku odbranu i Fakulteta i misije zbog koje je osnovan. Radovao se što je oživljen rad Crnogorskoga PEN centra i domaćim i inostranim akcijama koje su u okviru PEN-a vodili prije svega Aleksandar Radoman, Boban Batrićević i Milan Marković.

Njegovim odlaskom izgubili smo vjernoga i uzdanoga druga i saborca. Ostajemo ponosni što je bio dio ovoga kolektiva.

Slava mu!